

عبدالله پیشو
کاشتن رعد

گزینش و برگردان: نیروان رضایی
بالمقدمی، غریب‌نویسی
متن دوزیانه

www.ketab.ir

کتاب کوله پستی

سرشناسه	: پشيو، عبدالله، ۱۹۴۷ - م.
عنوان و نام پديدآور	: Pesew, Ebdulla
مشخصات نشر	: داشتن رعد = بروسکه چاندن / عبدالله پشيو : گزينش و برگردان خيروان رضايي.
مشخصات ظاهري	: تهران: كتاب كوله پشئي، ۱۳۹۴.
شابک	: ۲۲۷ ص: ۵/۱۴/۵ س.م.
وضعيت فهرست نويسي	: 978-600-7642-68-9
يادداشت	: فييا
موضوع	: فارسي - كردي.
موضوع	: شعر كردي -- عراق -- قرن ۲۰ م.
موضوع	: شعر كردي -- عراق -- قرن ۲۰ م. -- ترجمه شده به فارسي
موضوع	: شعر فارسي -- قرن ۱۴ -- ترجمه شده از كردي
شناسه افزوده	: رضايي، نيروان، ۱۳۶۲ -، مترجم
رده بندي كنگره	: ۱۳۹۳۲۵۶ PIR ۵۲۲ پ ۶۴۳ س/
رده بندي ديويي	: ۲۱/۹۱۸
شماره كتابشناسي ملي	: ۳۹۰۹۹۰۵

کتاب کوله پستی

گاشتن (رعد) / بروسکه چاندن

عبدالله تیشیو / عبدالله پەشیو

گزینش و برگردان نیروان رضایی

شابک: ۹۶۸-۶۰۰-۶۴۲۶۸۹

چاپ اول: زمستان ۱۳۹۴

صفحه آرای: نرگس ریاحی

طراح جلد: علی محمدی

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

نشر کتاب کوله پستی

تلفن: ۰۹۱۲۵۲۴۹۷۰۰-۶۶۵۹۴۸۱۰

پست الکترونیک: Koolehposhti_pub@yahoo.com

وبسایت: WWW.ketabekoolehposhti.com

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

آدرس: تهران، میدان انقلاب، ابتدای خیابان کارگر جنوبی، کوچه مهدیزاده، پلاک ۷، واحد ۱۰۲

قیمت: ۱۳۰۰۰ تومان

فهرست

۱۱		مقدمه
۱۸		کودتا
۱۹		کوده‌تا
۲۰		فوتبال
۲۱		فوتبؤل
۲۲		آینه
۲۳		ئاوینه
۲۴		اطمینان
۲۵		دل‌دانه‌وه
۲۶		نوروز ۱۹۷۷
۲۷		نه‌ورۆزی ۱۹۷۷
۲۸		مسکو
۲۹		مۆسکۆ
۳۶		جهان
۳۷		جیهان
۳۸		شیپور جنگ
۳۹		که‌ره‌نای جه‌نگ
۴۰		زنده شدن دوباره (احیا)
۴۱		ژیا‌نه‌وه
۴۲		مادر
۴۳		دایک
۴۴		شرط
۴۵		مە‌رج
۴۶		نشانی
۴۷		ناونیشان
۴۸		آشفتە‌گی
۴۹		شپ‌رزە‌یی
۵۰		نماز شبِ غریبان
۵۱		شه‌ونوێژی نامۆیان
۵۶		جنگل سوخته
۵۷		دارستانی سووتاو
۵۸		جهان آزاد

۵۹	جېهانی ئازاد
۶۰	امشب تا صبح ...
۶۱	ئەمشەو تا بەرى بەيانی ...
۶۴	جنون
۶۵	شېئى
۶۶	ایده
۶۷	ئیدیا
۶۸	تا نیمی از راه آمده‌ایم
۶۹	تا نەوێ رینگە هاتووین
۷۲	برای یک کولی
۷۳	بۇ قەرە جېك
۷۶	راز
۷۷	نەینى
۷۸	ما، درخت ...
۷۹	ئیمە درختى ...
۸۲	دعا
۸۳	نزا
۸۴	برای رز
۸۵	بۇ رۆزە
۸۶	تنهایی
۸۷	تەنیاىى
۹۰	دفتر قرمز
۹۱	دە فتهرى سوور
۹۴	دیروز و امروز
۹۵	دوینى و ئەمرو
۹۶	سکوت
۹۷	بېدەنگى
۱۰۰	خودکشی
۱۰۱	خۆکوشتن
۱۰۲	در رم
۱۰۳	له رۆما
۱۰۶	چه اندازه هراسانم
۱۰۷	چەند دە ترسم
۱۰۸	جدایی

۱۰۹	جودایی
۱۱۰	برای شوان
۱۱۱	بؤ شقان
۱۱۸	حراج
۱۱۹	مه زاد
۱۲۲	کولاک
۱۲۳	کرپوه
۱۲۴	درس آخر
۱۲۵	دوا وانه
۱۲۶	یک خیال
۱۲۷	رامانیک
۱۲۸	از هاینه
۱۲۹	له (هاینی) یموه
۱۳۰	طمع کاری
۱۳۱	چاوچنؤکی
۱۳۲	شعله ور شدن
۱۳۳	داگیرسان
۱۳۴	دیدار
۱۳۵	ژوان
۱۳۶	رودخانه
۱۳۷	رووبار
۱۳۸	صدها سال است
۱۳۹	سه دان ساله
۱۴۸	عقاب و درخت
۱۴۹	هه لو و دره خت
۱۵۰	ترس
۱۵۱	ترس
۱۵۲	غریب
۱۵۳	نامؤ
۱۵۴	حسرت
۱۵۵	حه سرت
۱۵۶	مُردن
۱۵۷	مردن
۱۵۸	جوانی و پیری

۱۵۹	گه‌نجی و پیری
۱۶۰	شاهکار
۱۶۱	شاکار
۱۶۲	شادی
۱۶۳	شادی
۱۶۴	دو نیم شدن
۱۶۵	له‌تبوون
۱۶۶	مرد
۱۶۷	پیلاو
۱۷۰	در یک باغ
۱۷۱	له‌باختیک دا
۱۷۲	دغدغه
۱۷۳	که‌لکه‌له
۱۷۴	تا وقتی چراغ ما روشن نماند
۱۷۵	تا چرای ئیمه نرسووتی
۱۸۰	نگهبانی
۱۸۱	ئیشک گرتن
۱۸۲	شک
۱۸۳	گومان
۱۸۴	اگر سیبی بود ...
۱۸۵	گه‌ر سئویک بوو
۱۸۶	برای مار گرت
۱۸۷	بۆ مار گرت
۱۹۰	اعتراف کردن
۱۹۱	پئی لینان
۱۹۲	اتونومی
۱۹۳	تۆتۆنۆمی
۱۹۶	گنجینه
۱۹۷	گه‌نجینه
۱۹۸	چلچراغ و شمع
۱۹۹	چلچرا و مۆم
۲۰۰	روشن بینی
۲۰۱	گه‌شبینی
۲۰۲	گوهر

۲۰۳	 گەۋھەر
۲۰۴	 مفاوضات
۲۰۵	 موفاۋەزات
۲۰۸	 دىۋار
۲۰۹	 دىۋار
۲۱۰	 كىنگرەي شىشە بطرىھا
۲۱۱	 كۆنگرەي شووشان
۲۱۲	 دل تو گرڧتە است
۲۱۳	 تو دلتەنگى
۲۱۴	 تولد
۲۱۵	 لە داىكبوون
۲۱۶	 براى يك انترناسيونالىست
۲۱۷	 بۇ ئىنتەر ناسيونالىستىك
۲۱۸	 تفرقە
۲۱۹	 دووبەرەكى
۲۲۰	 قىلە نما
۲۲۱	 قىيلە نما
۲۲۲	 موزە
۲۲۳	 موزى
۲۲۴	 براى يك هنرمند
۲۲۵	 بۇ ھونەر مەندىك

مقدمه

گرایش به سرودن شعر آزاد یا شعر "سهربه‌ست" در ادبیات کردی، بهترین اتفاق دوران نوگرایی به شمار می‌آید. پس از تجربه‌های مختلف شاعران کرد در اوایل قرن نوزدهم میلادی؛ از جمله تجربه‌ی شعر هجایی یا «په‌نجه» عبدالله گوران (۱۹۰۴-۱۹۶۲) پدر شعر نو کردی، و دیگر هم نسلانش، از سال ۱۹۳۲ میلادی به بعد شاهد تجربه‌های تازه‌تری از سوی شاعران کرد هستیم که در نشریات آن سال‌ها منتشر می‌شود.

از ویژگی‌های این تجربه‌ی تازه‌ی شعری می‌توان به تغییر در کاربرد قافیه، تقطیع سطرها و نیز توجه به موسیقی درونی و تعدیل وزن هجایی اشاره کرد. برای نمونه می‌توان به شعرهای کامران بدرخان (۱۸۹۵-۱۹۸۷) در نشریه‌ی «هاوار» رجوع کرد.

پیش از کامران بدرخان، پیرمرد (۱۸۶۷-۱۹۵۰) دیگر شاعر نوگرای کرد، نقش مهمی در به ثمر رسیدن شعر آزاد کردی ایفا کرد. حتی اصطلاح شعر آزاد یا شعر "سهربه‌ست" را برای اولین بار در سال ۱۹۴۰، پیرمرد در روزنامه‌ی «ژین» (شماره‌ی ۵۹۷) بر پیشانی شعر «له گه لاوژی ژیر هه‌ور دا» به کار برد.

در فاصله‌ی سال‌های ۱۹۳۹-۱۹۴۹، نشریه‌ی «گلاویژ» ترجمه‌های منشور فراوانی از شاعران اروپایی چاپ می‌کند که تأثیر زیادی بر شاعران نوگرای کرد می‌گذارد و آنان را به سرودن شعر آزاد ترغیب می‌کند.

در دهه‌ی پنجاه میلادی گروهی از شاعران اربیل (هولیر) در نشریه‌ی «هیاوا»، نمونه‌هایی از این نوع شعر را چاپ می‌کنند و بالاخره شاعر جوان و نوگرایی به نام

نوری وشتی (۱۹۳۵-۲۰۰۰) در سال ۱۹۵۳، با چاپ شعری به نام «تاریکی» در روزنامه‌ی «ژین» اولین گام را در جهت سرودن شعری کاملاً آزاد (و یا می‌توان گفت شعر سپید گردی) بر می‌دارد. وشتی در این شعر، وزن هجایی و قافیه‌بندی را کاملاً کنار می‌گذارد، هرچند با مقاومت و مخالفت برخی از شاعران روبرو می‌شود. در سال ۱۹۵۵ وشتی با چاپ دومین شعر خود در روزنامه‌ی «ژین» مورد توجه منتقدین قرار می‌گیرد و «حسین عارف» شعر او را آغازگر مکتب تازه‌ای در شعر گردی می‌داند.

به این ترتیب در پایان دهه شصت میلادی، شعر آزاد، مدل و معیاری می‌شود برای شاعران نوگرایی نسل تازه و شعر نو گردی، رفته‌رفته از فرم و قالب شعر هجایی گوران رها می‌شود.

در همان سال‌ها، شاعران جوانی همچون عبدالله پشیو در اربیل و شیرکو بی‌کس و دوستانش در سلیمانیه و لطیف هلمت و یارانش در کرکوک با انتشار اولین آثارشان در تلاش برای عبور از مکتب شعری گوران و تغییر در وضعیت شعر گرد بودند.

در اوایل دهه‌ی هفتاد میلادی، دو مکتب شعری تازه، «کفری» در کرکوک و «روانگه» در سلیمانیه شکل گرفت که متشکل بود از شاعرانی چون شیرکو بی‌کس، لطیف هلمت، فرهاد شاکی و..... این دو گروه با انتشار بیانیه‌ی «روانگه» ضرورت تحول در شعر گردی را مطرح کردند.

عبدالله پشیو در آن سال‌ها، با آنکه دوست و همراه شاعران گروه «روانگه» و «کفری» بود این بیانیه را امضا نکرد. با بررسی ویژگی‌های شعر پشیو، می‌توان علت امضا نکردن را در تفاوت نگاه شاعرانه‌ی او با برخی از مواد بیانیه دانست.

پشیو که متولد ۱۹۴۶ در اربیل است، پیش از انتشار بیانیه‌ی «روانگه»، در سال ۱۹۶۷ دو مجموعه‌ی «اشک و زخم» و «بت شکسته» را منتشر کرده و مورد توجه مخاطبان و منتقدین قرار گرفته بود. این دو کتاب را در سال‌های زندگی حزبی و سیاسی‌اش سروده بود اما از سال ۱۹۷۰ به بعد تصمیم می‌گیرد زندگی حزبی و سیاسی را کنار بگذارد و به عنوان شاعری مستقل به کار ادبی‌اش ادامه دهد یعنی هم از لحاظ فکری و اندیشه مستقل باشد و هم از نظر رفتار زبانی و تکنیک‌های

شعری. بنابراین امضای بیانیه‌ای که خواه ناخواه بار تعهد نسبت به رعایت آن را بر دوش شاعر می‌گذارد برای پشیو امکان پذیر نبود.

از طرف دیگر، پشیو به شعر مردمی گرایش داشت که در هیچ چارچوب فکری و حزبی نمی‌گنجید. او حتی به خاطر مردم، احزاب سیاسی را در شعرش به باد انتقاد می‌گرفت و همین مسئله باعث مهاجرت‌اش از کردستان عراق شد و در سال ۱۹۷۳ به بهانه‌ی ادامه‌ی تحصیل رهسپار مسکو شد.

پشیو از معدود شاعران مطرح نوگرای آن سال‌ها بود که به شعر هجایی گوران وفادار مانده بود. او با بهره‌گیری از موسیقی و ضرباهنگ شعر هجایی گوران و با لحن مردم کوچه و بازار و همچنین با دیدگاه‌های ناسیونالیستی مدرن، گونه‌ای از شعر مدرن‌گردی را ارائه می‌کرد که در میان همه‌ی طبقات مردم مخاطب داشت. عبدالله پشیو قبل از مهاجرتش به مسکو، مجموعه شعر دیگری به نام «شینامه‌ی شاعری تشنه» در بغداد منتشر کرد.

از سال ۱۹۷۳ تا ۱۹۸۳ در مسکو مشغول آموختن زبان روسی و تحصیل بود و بالاخره در سال ۱۹۸۳ موفق به دریافت مدرک دکترای زبان و ادبیات گردی از بخش خاورشناسی دانشگاه مسکو شد. در طی آن ده سال، سه کتاب شعر دیگر از او منتشر شد؛ کتاب «روزی نیست از دست تان به خشم نیام» در سال ۱۹۷۵ در بغداد، کتاب «دوازده درس برای بچه‌ها» در سال ۱۹۷۹ در برلین و کتاب «شبی نیست خواب‌تان را نینم» در سال ۱۹۸۰ در بغداد.

پشیو از سال ۱۹۸۵ تا ۱۹۹۰ برای تدریس در دانشگاه به لیبی مهاجرت می‌کند. در سال ۱۹۹۳ و بعد از استقلال نسبی کردها در عراق، به کردستان بازگشت اما هرگز نتوانست اختلاف احزاب گردد و درگیری‌های درون حزبی را که منجر به نابسامانی زندگی مردم شده بود تحمل کند بنابراین بعد از انتشار کتاب کوچک «برادرکشی» و انتقاد شدید از رهبران احزاب گردد، دوباره کردستان را ترک و به اروپا مهاجرت کرد.

پشیو از آن زمان تاکنون در کشور فنلاند به تدریس ادبیات گردی در دانشگاه مشغول است.

در سال ۲۰۰۰ میلادی مجموعه شعر «کاشتن رعد» را در استکهلم سوئد منتشر کرد و در پی آن در سال ۲۰۰۱ مجموعه شعر «رو به تابش آفتاب غروب» و مجموعه شعر «کوله بار یک عاشق مادرزاد» را نیز در سال ۲۰۰۶ در اربیل منتشر کرد.

عبدالله پشیو، در این مجموعه‌ها نشان داده که زندگی در غربت و دوری از مردم، او را از آرمان‌های آزادی خواهانه دور نکرده و همچنان برای سرزمین‌اش و مردمان ستمدیده‌اش می‌سراید. او حتی با آنکه از نزدیک با جریان‌های مختلف شعر آوانگارد اروپا و جهان آشناست، اما هرگز جذب آنان نشده و زبان و فضای شعری‌اش را تغییر نداده اما همواره سعی می‌کند با نوعی جهان‌بینی تازه از شعاری بودن شعرهایش بکاهد.

و اما در ترجمه‌ی شعرهای کتاب «کاشتن رعد»، نیروان رضایی تلاش کرده ضمن وفاداری به ویژگی‌های شعر عبدالله پشیو، ذائقه‌ی مخاطب فارس زبان را نیز در نظر بگیرد. از آنجا که نیروان به شعر فارسی تسلط کامل دارد و خود نیز شعر فارسی می‌سراید در به ثمر رسیدن ترجمه‌ی شعرهای این کتاب و شاعرانه‌گی پنهان در آن، جای هیچ تردیدی نیست و این تلاش او جای تقدیر دارد.

امیدوارم تلاش نیروان رضایی و گروه ترجمه، تصویری واقعی از شعر معاصر گردد به مخاطب ایرانی ارائه کند و تکمیل کننده‌ی تلاش مترجمان دیگری باشد که پیش از این در معرفی شعر گرد همت گمارده‌اند. یقیناً این حرکت باعث خواهد شد در این آشفته بازار نشر، از انتشار کارهای ضعیف و تکراری و نیز سرقت‌های ادبی عجیب در حوزه‌ی ادبیات گردی جلوگیری به عمل آید. به امید آن روز.

۲۰ تیرماه ۱۳۹۴ - تهران

فریاد شیر

یادداشت مترجم.

«کاشتن رعد»، دومین کتاب از مجموعه‌ی شعر معاصر گُرد است که از دفتری با همین عنوان از عبدالله پیشو گزینش و برگردان شده است. همچون کتاب پیشین، در گزینش سروده‌ها، ضعف و قوت آن‌ها چه از نظر فرم و چه محتوا لحاظ نشده، بلکه سعی شده بیشترین تعداد سروده‌ها برگردان شود تا مخاطب بتواند ضعف و قوت‌ها و ابعاد مختلف شعر شاعر را در این دفتر نظاره‌گر باشد. در واقع اگر ترجمه‌ها به طور کامل به دست مخاطب برسد آینه‌ی تمام‌نمای شاعر در این دفتر خواهند بود.

در برگردان اشعار، همچون دیگر ترجمه‌ها، کوشش شده وزن درونی، محتوا و چیدمان اصلی واژه‌ها تا حد ممکن دستخوش تغییر نشود. با توجه به اینکه، قافیه و وزن سطرها و واژه‌ها در شعر پیشو فراوان است و یکی از مشخص‌ترین مولفه‌های شعری اوست تا حد ممکن سعی شده این موضوع در برگردان سروده‌ها نیز اعمال شود.

به دلیل تقارن نهایی شدن کتاب پیشین «پنجره‌هایی رو به سپیده دم» از شیرکو بی‌کس با زمان نمایشگاه کتاب و عجله‌ای شدن بیشتر کارها برای رساندن کتاب به نمایشگاه، برخی ایرادات در تایپ گُردی و فارسی متن از دید من و ویراستار مغفول ماند و فرصت بازخوانی دوباره‌ی برگردان‌ها و سروده‌های اصلی را از ما گرفت. همینجا لازم می‌دانم از تمام رفقا و مخاطبانی که دلسوزانه، اثر را خواندند

و موارد را یادآوری کردند سپاسگزاری کنم و بگویم که قدردان حضورشان هستم. تجربه‌ی کتاب اول باعث شد در این عنوان، تا جایی که در توانمان بوده حساسیت‌های لازم در انطباق متن مبدا و مقصد، ویراستاری و دقت در صحیح نویسی واژه‌ها و جملات را به کار ببندیم. امیدوارم توانسته باشیم کاری شایسته‌ی جایگاه بلند ادبیات کرد انجام داده باشیم.

در پایان از رفیق نیکم، فریاد شیر، صمیمانه سپاسگزاری می‌کنم که با وجود مشغله‌های فراوانی که این روزها در تدوین پروژه‌ی ارزشمند «تاریخی پژوهشی شعر کرد» دارد و حمت نوشتن مقدمه‌ی این کتاب را کشید و در بازخوانی و انطباق متن کردی و فارسی سروده‌ها یاری‌ام کرد.

از رفقا و همراهان کارگاه زبان و ادبیات کردی در تهران برای همراهی و همکاری همیشه‌گی‌شان سپاسگزارم.

سپاس دوباره‌ام را به رفیق و همراه همیشه‌گی‌ام نه‌وین تقدیم می‌کنم که در تدوین و بازخوانی متن فارسی اشعار مرا یاری کرد.

و در نهایت قدرشناس همت عوامل نشر کوله‌بستی برای ادامه‌ی این راه و شکل‌گیری این جریان هستم.

به امید روزهای بهتر

نیروان رضایی

دبیر مجموعه‌ی شعر معاصر کرد